

วิทยาลัยการทัพบก



เอกสารประกอบการศึกษา
เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษา
หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก
ปีการศึกษา ๒๕๖๑

หลักพื้นฐานการวิจัย

คำนำ

วิทยาลัยการทัพบก โดยกองการวิจัยและพัฒนา ส่วนการวิจัยและพัฒนาและ
วิชาการบริหาร ได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการทำการวิจัย และ
กระบวนการทำการวิจัย รวมถึงรูปแบบการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา เพื่อใช้
เป็นความรู้พื้นฐานประกอบการศึกษาวิชาการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการวิจัยในรูปแบบที่
วิทยาลัยการทัพบกต้องการ

วิทยาลัยการทัพบก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลพื้นฐานด้านการวิจัยในเอกสาร
ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เข้ารับการศึกษาในอนาคต และสามารถทำให้ท่านผ่านการ
ทดสอบความรู้พื้นฐาน และสำเร็จการศึกษาจากผลงานการวิจัยของท่านได้ในที่สุด

ส่วนการวิจัยและพัฒนา และวิชาการบริหาร
วิทยาลัยการทัพบก

สารบัญ

	หน้า
ความหมายของการวิจัย.....	1
ความหมายของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์.....	2
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ประเภทของการวิจัย.....	3
ขั้นตอนของกระบวนการวิจัย.....	8
การวิจัยเชิงยุทธศาสตร์.....	15
ลักษณะของนักวิจัยที่ดี.....	20
ตัวอย่าง แบบเสนอชื่อเรื่องเอกสารวิจัยส่วนบุคคล.....	22
เอกสารอ้างอิง.....	23

การวิจัย (RESEARCH)

การทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลถือเป็นมาตรฐานหลักของนักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ที่เมื่อจบการศึกษาจะต้องทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ซึ่งหากไม่ได้ทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลให้สำเร็จ ล่วงก็ถือว่าไม่สำเร็จการศึกษา ดังนั้น ส่วนการวิจัยและพัฒนาและวิชาการบริหาร จึงขอเสนอความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทำวิจัยเบื้องต้นให้กับนักศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลความรู้ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา ได้แก่ เรื่องของความหมายของการวิจัย จุดมุ่งหมายของการวิจัย ประเภทของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และคุณลักษณะของนักวิจัยที่ดี รวมถึงรูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์(Strategic Research) ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของวิทยาลัยการทัพบก

ความหมายของการวิจัย

มีผู้ให้ความหมายของการวิจัยไว้มากมาย ในที่นี้ขอยกตัวอย่างเพียงบางส่วน ดังนี้ การวิจัยหมายถึง การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์หรือทดลองอย่างมีระบบ โดยอาศัยอุปกรณ์หรือวิธีการ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง หรือค้นหาหลักการสำหรับนำไปใช้ตั้งกฎ ทฤษฎี หรือแนวทางปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2547:45)

คำว่า “การวิจัย” หรือ “RESEARCH” จำแนกตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ ไว้ดังนี้ (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2535: 1-2)

R = Recruitment & Relationship หมายถึง การฝึกตนให้มีความรู้ รวบรวมรายชื่อผู้ที่มีความรู้เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันติดต่อสัมพันธ์และประสานงานกัน

E = Education & Efficiency หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องมีการศึกษา มีความรู้ และประสิทธิภาพสูงในการวิจัย

S = Sciences & Stimulation หมายถึง เป็นศาสตร์ที่ต้องมีการพิสูจน์ค้นคว้าเพื่อหาความจริง และผู้วิจัยจะต้องมีพลังกระตุ้นในความคิดริเริ่ม มีความกระตือรือร้นที่จะทำวิจัย

E = Evaluation & Environment หมายถึง รู้จักประเมินผลดูว่ามีประโยชน์และเหมาะสมที่จะทำการวิจัยต่อไปหรือไม่ และต้องรู้จักใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในการวิจัย

- A = Aim & Attitude หมายถึง มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และมีเจตคติที่ดีต่อการติดตามผลการวิจัย
- R = Result หมายถึง ผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นผลในทางไหนก็ตาม จะต้องยอมรับผลการวิจัยนั้นๆ เนื่องจากเป็นผลที่ได้จากการค้นคว้าศึกษาหาความรู้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้
- C = Curiosity หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องมีความอยากรู้อยากเห็นมีความสนใจและขวนขวายในงานวิจัยอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าความอยากรู้นั้นจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม
- H = Horizon หมายถึง เพื่อผลการวิจัยปรากฏออกมาแล้วยอมทำให้ทราบและเข้าใจในปัญหาเหล่านั้นได้เหมือนกับการเกิดแสงสว่างขึ้น ถ้ายังไม่เกิดแสงสว่างขึ้น ผู้วิจัยจะต้องดำเนินต่อไปจนกว่าจะพบแสงสว่าง

โดยสรุปการวิจัย หมายถึง การค้นคว้าหรือแสวงหาความรู้ใหม่ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้าโดยตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย และมีแนวคิดหรือทฤษฎีมาสนับสนุนสมมติฐานที่ทดสอบ เพื่อให้องค์ความรู้ที่ค้นพบมีความน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติ

ความหมายของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Definition of Scientific Method)

นิยามของคำว่า “กระบวนการทางวิทยาศาสตร์” หมายถึง กระบวนการคิดค้นหรือค้นหาความรู้ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ได้นำแนวคิดหรือทฤษฎีมาสนับสนุนสมมติฐานที่ทดสอบ
2. ได้รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data)
3. ได้ควบคุมปัจจัยที่ทำให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะควบคุมได้ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ
4. ได้ใช้แนวคิดหรือทฤษฎีอภิปรายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่ค้นพบ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเมื่อพิจารณาตามเป้าหมายในการวิจัยแบ่งได้ 2 ประการคือ

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการ เป็นการแสวงหาความรู้ หรือความจริงเพื่อสร้างเป็น กฎ สูตร ทฤษฎี ในแต่ละสาขาวิชา ไม่คำนึงถึงเรื่องการนำผลการวิจัยไปใช้ เพราะการวิจัยแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพียงต้องการรู้เรื่องราวต่างๆ เท่านั้น เช่น การวิจัยเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติการโคจรของดาวหาง เป็นต้น
2. เพื่อนำไปประยุกต์หรือใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ มีจุดมุ่งหมายในการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงปฏิบัติโดยตรง เช่น การวิจัยแก้ปัญหาการจราจร การวิจัยปัญหาการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการทำงาน เป็นต้น

ประเภทของการวิจัย (Types of Research)

การที่จะแบ่งการวิจัยออกเป็นกี่ประเภทนั้น ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งว่าจะยึดถือสิ่งใดเป็นเกณฑ์หรือเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะการใช้เกณฑ์ต่างกัน ก็จะแบ่งการวิจัยออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ไม่เหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ประเภทของการวิจัยจึงแบ่งกันได้หลายแบบเพราะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งดังกล่าวแล้ว ต่อไปนี้จะขอกกล่าวถึงประเภทของการวิจัยโดยใช้เกณฑ์ต่างๆ กัน ได้แก่

1. **แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย** การแบ่งประเภทของการวิจัยโดยใช้จุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งนั้น อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้
 - 1.1 การวิจัยเชิงพยากรณ์ (Predictive research) เป็นการวิจัยเพื่อที่จะนำผลที่ได้ขึ้นไปใช้ทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต เช่น การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา” การวิจัยนี้ต้องการจะทดสอบว่า ผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มีความคล้อยตามกันหรือสัมพันธ์กันกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาวิทยาศาสตร์หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะนำผลที่ได้ไปทำนายว่านักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ดีจะเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีเพียงใด แต่การพยากรณ์นี้เป็นการพยากรณ์นักเรียนทั้งกลุ่มมิได้พยากรณ์เป็นรายบุคคล และมีได้หมายความว่า จะถูกต้องเสมอไป เพราะอาจมีสาเหตุอื่นมากมายที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ได้

- 1.2 การวิจัยเชิงวินิจฉัย (Diagnostic research) เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มชน หรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหา เข้าใจในพฤติกรรม ตลอดจนเข้าใจในสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอันจะเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ อนุเคราะห์ และทำการแก้ไขต่อไป การวิจัยประเภทนี้นักสังคมสงเคราะห์นิยมใช้กันมาก เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง
 - 1.3 การวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory research) เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การวิจัยประเภทนี้จะพยายามชี้ให้เห็นว่าตัวแปรใดสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไรในเชิงของเหตุและผล
2. แบ่งตามประโยชน์ของการวิจัย การแบ่งประเภทของการวิจัยโดยยึดประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยเป็นเกณฑ์นั้น เราจะต้องพิจารณาว่าในการทำการวิจัยมุ่งที่จะนำผลไปใช้ประโยชน์หรือไม่ ดังนั้นจึงสามารถแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้
- 2.1 การวิจัยพื้นฐาน (Basic research) หรือการวิจัยบริสุทธิ์ (Pure research) หรือการวิจัยเชิงทฤษฎี (Theoretical research) เป็นการวิจัยที่แสวงหาความรู้ใหม่เพื่อสร้างเป็นทฤษฎี หรือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ต่างๆ ให้กว้างขวางสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีได้คำนึงว่าความรู้นั้นจะนำไปแก้ปัญหาใดได้หรือไม่ การวิจัยประเภทนี้มีความลึกซึ้งและสลับซับซ้อนมาก เช่น การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นต้น
 - 2.2 การวิจัยประยุกต์ (Applied research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) หรือการวิจัยเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ (Operational research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้หรือวิทยาการต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือเป็นการวิจัยที่นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหาโดยตรงนั่นเอง การวิจัยประเภทนี้อาจนำผลการวิจัยพื้นฐานมาวิจัยต่อแล้วทดลองใช้ เช่น การวิจัยเกี่ยวกับอาหาร ยารักษาโรค การเกษตร การเรียนการสอน เป็นต้น ดังนั้นเราจึงไม่สามารถที่จะแยกการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ออกจากกันได้โดยเด็ดขาด
3. แบ่งตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิจัยนั้นมีหลายวิธี ดังนั้นจึงมีผู้แบ่งประเภทของการวิจัยตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งได้ดังนี้
- 3.1 การวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงาน จดหมายเหตุ ศิลปินแล้วเสนอผลในเชิง

- วิเคราะห์ ส่วนใหญ่เอกสารที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมนี้จะอยู่ในห้องสมุด ดังนั้นจึงอาจเรียกการวิจัยประเภทนี้อีกอย่างหนึ่งว่า การวิจัยจากห้องสมุด (Library research)
- 3.2 การวิจัยจากการสังเกต (Observation research) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การวิจัยประเภทนี้นิยมใช้มากทางด้านมานุษยวิทยา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในสังคมในแง่ของสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role)
 - 3.4 การวิจัยแบบสำมะโน (Census research) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกๆ หน่วยของประชากร
 - 3.5 การวิจัยแบบสำรวจจากตัวอย่าง (Sample survey research) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.6 การศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) การศึกษาเฉพาะกรณีเป็นการวิจัยที่นักสังคมสงเคราะห์นิยมใช้มาก ที่เรียกว่าการศึกษาเฉพาะกรณีก็เพราะเป็นการศึกษาเรื่องที่สนใจในขอบเขตจำกัดหรือแคบๆ และใช้จำนวนตัวอย่างไม่มากนัก แต่จะศึกษาอย่างลึกซึ้งในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่จะทำให้ทราบว่าบุคคลนั้นหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีความบกพร่องในเรื่องใด เนื่องมาจากสาเหตุใด เพื่อจะได้หาทางแก้ไขหรือช่วยเหลือต่อไป
 - 3.7 การศึกษาแบบต่อเนื่อง (Panel study) เป็นการศึกษาที่มีการเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการศึกษาแบบต่อเนื่องนี้จะช่วยให้เข้าใจและทราบถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี
 - 3.8 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาจากการทดลอง ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำ (Treatment) โดยมีการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. แบ่งตามลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล ถ้ายึดลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยแล้ว อาจแบ่งการวิจัยได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้
- 4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการวิจัยที่นำเอาข้อมูลทางด้านคุณภาพมาวิเคราะห์ ข้อมูลทางด้านคุณภาพเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขแต่จะเป็นข้อความบรรยายลักษณะสภาพเหตุการณ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการเสนอผลการวิจัยก็จะออกมาในรูปของข้อความที่ไม่มีตัวเลขทางสถิติสนับสนุนเช่นเดียวกัน การวิจัยประเภทนี้จึงมุ่งบรรยายหรืออธิบายเหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยความคิดวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลหรือสรุปผลนั่นเอง

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นการวิจัยที่นำเอาข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ กล่าวคือใช้ตัวเลขประกอบการวิเคราะห์ สรุปผล และการเสนอผลการวิจัยก็ออกมาเป็นตัวเลขเช่นเดียวกัน ดังนั้น การวิจัยประเภทนี้จึงมุ่งที่จะอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยตัวเลขยืนยันแสดงปริมาณมากน้อยแทนที่จะใช้ข้อความบรรยายให้เหตุผล

อนึ่งการวิจัยที่ตีนั้นไม่ควรใช้แบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะจะทำให้ผลที่ได้ไม่แจ่มชัดเท่าที่ควร ดังนั้นในการปฏิบัติมักจะประยุกต์การวิจัยทั้ง 2 ประเภทนี้เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผลการวิจัยมีทั้งเหตุและผลและมีตัวเลขสนับสนุนอันจะทำให้ผลการวิจัยน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5. แบ่งตามลักษณะวิชาหรือศาสตร์ เมื่อยึดลักษณะวิชาหรือศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของการวิจัย จะแบ่งการวิจัยออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

5.1 การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (Scientific research) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น การวิจัยประเภทนี้ได้กระทำกันมานานแล้ว และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชนอย่างมากมายเช่น การค้นพบยา รักษาโรค การค้นพบสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เป็นต้น นอกจากนี้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ยังสามารถใช้แก้ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติได้อีกด้วย เนื่องจากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เที่ยงตรงและมีกฎเกณฑ์แน่นอน ตลอดจนสามารถควบคุมการทดลองได้เพราะทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ จึงทำให้ผลการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ได้รับความเชื่อถือมาก การวิจัยทางวิทยาศาสตร์อาจจำแนกตามสาขาต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.1.1 สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์ เช่น ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ

5.1.2 สาขาวิทยาศาสตร์ เช่น ศิลปะศาสตร์ รั้งสีวิทยา ฯลฯ

5.1.3 สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช เช่น อินทรีย์เคมี เภสัชศาสตร์ ฯลฯ

5.1.4 สาขาเกษตรศาสตร์และชีววิทยา เช่น สัตวศาสตร์ วนศาสตร์ ฯลฯ

5.1.5 สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย เช่น วิศวกรรมชลประทาน วิศวกรรมไฟฟ้า ฯลฯ

5.2 วิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social research) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การวิจัยด้านปรัชญา สังคม วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น การวิจัยทางสังคมศาสตร์นี้แตกต่างกับการวิจัย

ทางวิทยาศาสตร์มาก เนื่องจากสังคมศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยสังคม สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งวัดไม่ได้โดยตรงและควบคุมได้ยาก แต่มนุษย์ก็ได้พยายามวัดโดยใช้เครื่องมือวัดทางอ้อม เช่น ใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบวัดเจตคติ ฯลฯ และได้นำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการวิจัย ทำให้ผลการวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การวิจัยทางสังคมศาสตร์อาจจำแนกตามสาขาต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.2.1 สาขาปรัชญา เช่น วรรณคดี การศึกษา ฯลฯ

5.2.2 สาขานิติศาสตร์ เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายการปกครอง ฯลฯ

5.2.3 สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การเมือง การปกครอง การบริหารราชการทั่วไป ฯลฯ

5.2.4 สาขาเศรษฐศาสตร์ เช่น การเงินและการคลัง เศรษฐศาสตร์การพัฒนา ฯลฯ

5.2.5 สาขาสังคมวิทยาศาสตร์ เช่น ประชากรศาสตร์ พัฒนาชุมชน ฯลฯ

6. แบ่งตามระเบียบวิธีวิจัย การแบ่งประเภทการวิจัยโดยยึดระเบียบวิธีวิจัยเป็นเกณฑ์นั้นเป็นที่นิยมใช้กันมาก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

6.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วในอดีต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบันทึกอดีตอย่างมีระบบและมีความเป็นปรนัย จากการรวบรวมประเมินผล ตรวจสอบ และวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในอนาคตที่จะนำมาสรุปอย่างมีเหตุผล การวิจัยประเภทนี้ต้องอ้างอิงเอกสารและวัตถุโบราณที่มีเหลืออยู่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักไม่ใช้สถิติสรุปได้ว่าการวิจัยประเภทนี้มุ่งที่จะบอกว่า “เป็นอะไรในอดีต” (What was) เช่น การวิจัยเรื่อง “ระบบการศึกษาของไทยในสมัยสมเด็จพระปิยมหาราช” เป็นต้น

6.2 การวิจัยเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive research) เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในสภาพการณ์หรือภาวะการณ์ของสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร การวิจัยประเภทนี้มักจะทำการศึกษาหรือหาความสัมพันธ์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องของความเชื่อ ความคิดเห็น และเจตคติ จึงกล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยที่มุ่งจะบอกว่า “เป็นอะไรในปัจจุบัน” (What is) นั่นเองเช่น การวิจัยเรื่อง “เจตคติของครูน้อยที่มีต่อผู้บริหารการศึกษา”

6.3 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของปรากฏการณ์ต่างๆ การวิจัยประเภทนี้ต้องมีการควบคุมตัวแปรต้น เพื่อสังเกตตัวแปรตามที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อจะได้ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผล ดังนั้นตัวแปรในการวิจัยจึงต้องมีทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่ม

ทดลอง สรุปได้ว่า การวิจัยประเภทนี้มุ่งที่จะบอกว่า “อะไรอาจจะเกิดขึ้น” (What may be) เช่น การวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบความถี่เหตุการณ์ระหว่างกลุ่มที่สอนเรขาคณิตกับกลุ่มที่สอนตรรกศาสตร์”

ขั้นตอนของกระบวนการวิจัย (Steps in the Research Process)

กระบวนการวิจัยโดยทั่วไป ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหาการวิจัย (Formulating the Research Problems)

ปัญหาการวิจัยที่ดีนั้น ขอบเขตของปัญหาจะต้องชัดเจน ไม่กว้างเกินไปหรือแคบเกินไปและไม่คลุมเครือ สามารถรวบรวมข้อมูลและวัดค่าตัวแปรที่ศึกษาได้ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญและผลการวิจัยที่ค้นพบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

หัวข้อวิจัย (Research Topic) เรื่องหนึ่งๆ สามารถแยกแยะปัญหาการวิจัยได้หลายๆ ปัญหา สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรต้นและตัวแปรตาม การระบุปัญหาการวิจัย (Research Question) จะต้องระบุในลักษณะที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม การระบุปัญหาการวิจัยต้องระบุให้ชัดเจน เพราะหากผู้วิจัยสามารถระบุปัญหาการวิจัยได้อย่างชัดเจนแล้ว จะช่วยให้สามารถระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างชัดเจนด้วย

ขั้นที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Reviewing the Related Literature)

การทบทวนวรรณกรรมเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในหลายๆ ขั้นตอนของกระบวนการวิจัย เริ่มตั้งแต่การค้นหาปัญหาการวิจัย การคัดเลือกตัวแปร การระบุสมมติฐาน การกำหนดกรอบทฤษฎี การออกแบบแผนการวิจัย การดำเนินการวิจัย การสุ่มตัวอย่าง การพัฒนาเครื่องมือวิจัย การรวบรวมข้อมูล การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลการวิจัย และการใช้ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ขั้นที่ 3 กำหนดกรอบทฤษฎี (Developing the Theoretical Framework)

ในการวิจัย จำเป็นต้องมีกรอบทฤษฎี โดยนำกรอบทฤษฎีมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปรากฏการณ์ที่วิจัย และใช้พยากรณ์ปรากฏการณ์ที่วิจัย รวมทั้งนำมาใช้สนับสนุนการระบุสมมติฐาน ตลอดจนใช้อภิปรายผลการวิจัย เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ระบุตัวแปร (Defining the Variables)

เป็นขั้นตอนการระบุตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ในงานวิจัยหนึ่งๆ อาจมีตัวแปรที่สนใจศึกษาจำนวนหลายตัวแปร แต่ผู้วิจัยควรต้องพิจารณาคัดเลือกตัวแปรที่มีความเหมาะสมมาศึกษา ตัวแปร (Variable) หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ที่สามารถแปรค่าได้ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง อายุ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสติปัญญา เชื้อชาติ เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยโดยทั่วๆ ไป มักจะแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ชนิดคือ (1) ตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) เป็นตัวแปรที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดผล หรือก่อให้เกิดการแปรผันของปรากฏการณ์ เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยกำหนดหรือจัดกระทำได้ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากตัวแปรนี้ (2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) เป็นตัวแปรที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยมุ่งวัดเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำมาวิเคราะห์ เพื่อตอบคำถามของการวิจัยว่าเป็นผลมาจากสิ่งใด

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่นที่ผู้วิจัยมิได้มุ่งศึกษาโดยตรง แต่เป็นตัวแปรที่อาจมีผลกระทบต่อตัวแปรตามได้ ตัวแปรนี้เรียกว่า ตัวแปรเกิน หรือตัวแปรแทรกซ้อน (extraneous Variable) ซึ่งหมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้คัดเลือกมาศึกษา แต่เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าตัวแปรตาม หรือเป็นตัวแปรรบกวนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (Confound Variables) ผู้วิจัยจะต้องทราบว่า มีตัวแปรใดบ้างที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม และหาวิธีการควบคุมอิทธิพลจากตัวแปรแทรกซ้อน เหล่านี้

ขั้นที่ 5 ระบุสมมติฐาน (Formulating Hypothesis)

สมมติฐาน คือ สิ่งที่ผู้วิจัยคาดเดาคำตอบไว้ว่า ผลการวิจัยควรได้ผลเช่นใด ซึ่งสมมติฐานนั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นจริงเสมอไป การเขียนสมมติฐานในการวิจัยนั้นจะต้องศึกษาผลงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาแล้วเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นเครื่องมือยืนยันว่า การตั้งสมมติฐานนั้นๆ มีเหตุผลดีพอ ในการเขียนสมมติฐาน ควร มีลักษณะดังนี้

- ควรเขียนสมมติฐานหลังจากที่ได้มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ช่วยให้ตั้งสมมติฐานได้สมเหตุสมผล และเหมาะสมกับปัญหาที่กำลังทำการวิจัย

- เขียนให้อยู่ในรูปของประโยคบอกเล่าที่ชัดเจน
- ไม่ควรเขียนในลักษณะที่ไม่มีมีความแตกต่างหรือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
- ในการวิจัยแต่ละครั้ง ควรมีหลายสมมุติฐานที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อช่วยให้ได้คำตอบที่มีความสำคัญต่อปัญหาที่ต้องการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- ศัพท์เทคนิคแต่ละคำในสมมุติฐานควรจะนิยามไว้อย่างชัดเจนในรายงานการวิจัย
- สมมุติฐานต้องทดสอบได้

ขั้นที่ 6 ออกแบบแผนการวิจัย (Selection a Research Design)

แบบแผนการวิจัยที่ดี เป็นแบบแผนการวิจัยที่สามารถค้นหาคำตอบที่ครอบคลุมปัญหาการวิจัย และผลการวิจัยที่ค้นพบเป็นผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือสูง ในการออกแบบแผนการวิจัย เพื่อให้ได้แบบแผนการวิจัยที่เหมาะสมกับปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งได้ผลการวิจัยที่ตรงตามข้อเท็จจริง น่าเชื่อถือ มีความตรงภายใน (Internal Validity) และความตรงภายนอก (External Validity) และผู้วิจัยต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญ 2 หลักการ คือ ความตรง (Validity) และการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน (Control Extraneous Variables) ด้วย

ขั้นที่ 7 ระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Specifying the Population and Sample)

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา หรือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการรวบรวมข้อมูลของตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งครอบคลุม คน สัตว์ พืช สิ่งของ และปรากฏการณ์ต่างๆ โดยรวมทุกๆ หน่วยที่มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ระบุ หรือกำหนดไว้ในงานวิจัย

ในการวิจัย หากประชากรมีขนาดใหญ่มาก โดยทั่วไปจะไม่ศึกษาจากประชากร แต่จะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร กล่าวคือ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และมีขนาดใหญ่เพียงพอ เพื่อให้ผลการวิจัยที่ค้นพบสามารถอ้างอิงไปยังประชากรได้ (Generalization) แต่ในกรณีที่ประชากรมีขนาดเล็กควรศึกษาจากประชากรทั้งหมด

ขั้นที่ 8 เตรียมเครื่องมือวิจัย (Instrument Preparation)

เครื่องมือวิจัย มีความครอบคลุมถึง สิ่งทดลองที่จัดกระทำให้กับกลุ่มตัวอย่าง หรือประชากรของงานวิจัย และเครื่องมือวิจัยที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และเครื่องมือวัดการทำหน้าที่ของอวัยวะในร่างกาย เป็นต้น

ซึ่งคุณภาพของเครื่องมือวิจัยถือเป็นสิ่งสำคัญ ที่ยืนยันว่าเครื่องมือวิจัยนั้นสามารถวัดในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการวัดหรือไม่ โดยสามารถพิจารณาจาก ความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) ความยากง่ายและอำนาจจำแนก (Difficulty and Discrimination) ความเป็นปรนัย (Objectivity) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ความไว (Sensitivity) ความเป็นมิติเดียว (Unidimensionality) และความง่ายในการใช้งาน (Simplicity) ซึ่งในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะค่าความตรง (Validity) และค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้ (1) ค่าความตรง (Validity) ของเครื่องมือวิจัย หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการนำมาใช้วัดตัวแปรที่ศึกษาได้ตรงกับมิติที่ต้องการวัด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หากเครื่องมือใดเมื่อนำไปใช้รวบรวมข้อมูลของตัวแปรที่ศึกษา สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตรงกับมิติที่ต้องการวัดได้ว่าเครื่องมือนั้นมีความตรง (2) ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือวิจัยเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเครื่องมือวิจัย เครื่องมือใดก็ตามหากขาดความเที่ยงแล้ว ย่อมเป็นไปได้ที่เครื่องมือวิจัยนั้นจะมีความตรง ความเที่ยง หมายถึงความสม่ำเสมอหรือความคงที่ของค่าที่ได้จากการวัด เช่น เมื่อนำเครื่องชั่งน้ำหนัก (ก) มาชั่งวัตถุ A น้ำหนักของวัตถุ A ที่ชั่งได้เท่ากับ 10 กิโลกรัม หากเครื่องชั่ง (ก) มีความเที่ยงทุกครั้งที่น่าวัตถุ A มาชั่งกับเครื่องชั่ง (ก) น้ำหนักของวัตถุ A ที่ได้จะเท่ากับ 10 กิโลกรัมทุกครั้ง แต่หากเครื่องชั่ง (ก) ขาดความเที่ยง น้ำหนักของวัตถุ A ที่ชั่งได้ในแต่ละครั้งจะมีค่าต่างๆ กันบางครั้งอาจมากกว่า 10 กิโลกรัม หรือบางครั้งอาจน้อยกว่า 10 กิโลกรัม

ขั้นที่ 9 วางแผนรวบรวมข้อมูล (Planning for Data Collection)

ในการรวบรวมข้อมูล ประการสำคัญที่ผู้วิจัยควรต้องคำนึงถึงคือ ความถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงของข้อมูล (Accurate) ส่วนการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ความถูกต้องชัดเจนของการเขียนคำนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรเครื่องมือวิจัย วิธีรวบรวมข้อมูล ความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยควรต้องวางแผนรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบ

การรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนหนึ่งที่ต้องใช้เทคนิคและศิลปะ เพราะจะช่วยให้ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มตัวอย่างและได้ข้อมูลครบถ้วน รวมทั้งเป็นข้อมูลที่ตรง

ตามข้อเท็จจริง การรวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประเมินการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย เป็นต้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี นอกจากนี้ การตรงต่อเวลาของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยตามที่นัดหมายกับกลุ่มตัวอย่าง และไม่บีบบังคับกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อมูลในขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่พร้อม ก็มีความสำคัญที่ทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 10 เตรียมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ (Preparing the Data for Analysis)

การเตรียมข้อมูลครอบคลุมถึงการสร้างแฟ้มข้อมูล การกำหนดรหัสข้อมูลการทำคู่มือลงรหัส และการบรรณาธิการข้อมูล ข้อมูลที่วิเคราะห์โดยใช้สถิตินั้นพาราเมตริกซ์ ก่อนวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยควรตรวจสอบข้อมูล เพื่อจะได้ทราบว่าข้อมูลที่วิเคราะห์ ว่าเป็นข้อมูลที่มีลักษณะตรงตามเงื่อนไขของการใช้สถิติอื่นๆ หรือไม่

ขั้นที่ 11 วิเคราะห์ข้อมูล (Analyzing the Data)

ข้อมูลที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) นั้น สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณให้พิจารณาเลือกสถิติที่ถูกต้องและเหมาะสมกับประเภทของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ความหมายหรือตีความหมายข้อมูล ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การสร้างข้อสรุป (Inductive) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการแปลความข้อมูล (Hermeneutics) เป็นต้น

ขั้นที่ 12 แปลผล นำเสนอและอภิปรายผลการวิจัย (Interpreting the Results)

การนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาตีความหรือแปลผล และอธิบายความหมายของค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ ต้องอภิปรายผลของการวิจัยทั้งกรณีที่ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ (Reject Null Hypothesis) และในกรณีที่ยอมรับสมมติฐานจากศูนย์ (Retain Null Hypothesis) ซึ่งต้องอธิบายโดยใช้เหตุผลเชิงวิชาการ

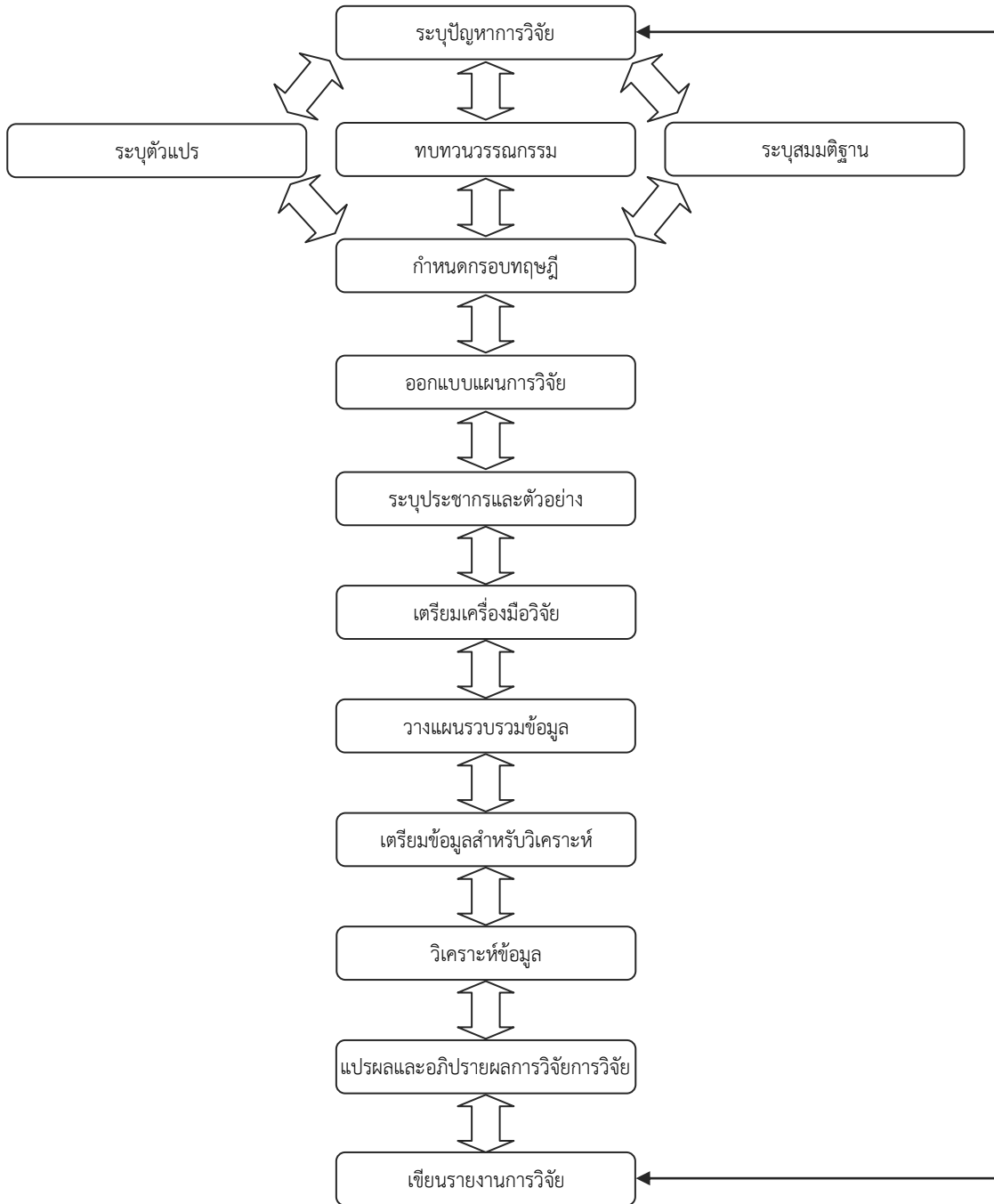
การนำเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล อาจเสนอโดยใช้แผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิแท่ง แผนภูมิเส้น แผนภูมิวงกลม หรือนำเสนอในรูปตาราง ซึ่งเป็นวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับความนิยมมากที่สุด

ขั้นที่ 13 เขียนรายงานการวิจัยและการเสนอผลการวิจัย (Reporting and Presenting the Research Findings)

รายงานการวิจัย (Research Report) โดยทั่วไปประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนต้น (Preliminary Section or Front Matter) ส่วนเนื้อเรื่องหรือเนื้อหา รายงาน (Body of the Report) และส่วนท้ายหรือส่วนอ้างอิง (Referent Report)

การเขียนรายงานการวิจัย ต้องเขียนให้ถูกต้องตามหลักการเขียนรายงานการวิจัย และควรเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะ โดยนำตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ นำเสนอในที่ประชุมวิชาการ นำเสนอผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผลการวิจัยได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลาย

ขั้นตอนกระบวนการวิจัย



การวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research)

ปัจจุบัน วิทยาลัยการทัพบกมีการทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลในรูปแบบของการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research) ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับการดำเนินการวิจัยที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนดขึ้น โดยใช้ตัวแบบจากวิทยาลัยการทัพบกของประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Army College : USAWC) มาประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นไปที่การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเขียนรายงานสรุปในรูปของบทความ เพื่อให้ นักศึกษารู้จักการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกิดจากการอ่าน และสามารถนำเสนอผลงานในเชิงวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้

เหตุที่ใช้คำว่า “การวิจัยเชิงยุทธศาสตร์” มาจากเหตุผล 2 ประการ คือ **ประการที่ 1** การวิจัยในลักษณะนี้ มุ่งเน้นที่จะสร้างความรู้ ความเชื่อให้กับผู้อ่าน ที่ได้อ่านรายงานผลการวิจัยของนักศึกษาซึ่งเขียนขึ้นจากผลรวมของความรู้ ความเชื่อ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์การทำงานมาอย่างยาวนานเกือบครึ่งชีวิตของนักศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นความรู้ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ของผู้อ่านที่เป็นผู้นำทางทหารหรือผู้นำทางยุทธศาสตร์ในกองทัพ **ประการที่ 2** เรื่องที่นักศึกษายกขึ้นมาทำการวิจัยนั้น จะถูกคัดกรองจากวิทยาลัยการทัพบก ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่หากถูกนำไปปฏิบัติ ประยุกต์ใช้ หรือกำหนดเป็นนโยบายระดับสูงทั้งในระดับองค์การ กองทัพบก จนถึงระดับชาติ

ลักษณะเด่นของการวิจัยในลักษณะนี้ คือ การตั้งสมมุติฐานของคำตอบ ซึ่งเกิดจากความรู้ ความเชื่อ และความเชี่ยวชาญ อันเป็นประสบการณ์ตรงของนักศึกษา แล้วจึงทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมความคิด ป้องกันความผิดพลาด เป็นการนำข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อยืนยันสมมุติฐานนั้น แล้วจึงเขียนรายงานผลการวิจัยในลักษณะของบทความ เพื่อให้ผู้อ่าน (ผู้นำทางทหารระดับสูง) เกิดการเรียนรู้ เกิดความเชื่อคล้อยตามอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งความเชื่อนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจทางทหาร ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในระดับนโยบายที่สำคัญในอนาคต

ลักษณะของการวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นการวิจัยประเภทหนึ่งในการวิจัยเชิงบรรยาย ซึ่งมุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันว่ามีสภาพความเป็นจริงอย่างไร การวิจัยประเภทนี้สามารถทำได้ในหลายลักษณะ อาจศึกษาแบบสำรวจ หรือแบบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือแบบพัฒนาการก็ได้ แต่ผลการวิจัยที่ได้จะต้องสามารถตอบคำถามว่าสภาพการณ์ในปัจจุบันเป็นเช่นไร

เมื่อพิจารณาวิธีการศึกษาข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการสืบค้นข้อมูลเอกสาร การวิจัยเอกสารจึงเป็นสาขาหนึ่งของการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งเป็นการศึกษาปัญหาอย่างกว้างๆ เพื่อสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงหรือลักษณะต่างๆ ไปของสิ่งที่วิจัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริง อันจะเป็นแนวทางสำหรับแก้ปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การวิจัยเอกสาร จะมีการสำรวจสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ รวมทั้งข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่มีบุคคลอื่นได้บันทึกหรือตีพิมพ์เผยแพร่ไว้ นักวิจัยไม่ต้องลงพื้นที่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แต่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าซึ่งรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไว้อยู่แล้ว

การวิจัยเอกสารมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ไว้อยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเอกสารจึงเป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) หลากหลายแหล่ง อย่างไรก็ตาม จากชื่อของการวิจัยเอกสาร อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่า การวิจัยเอกสารเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเฉพาะข้อมูลในรูปแบบเอกสารหรือสิ่งที่เขียนขึ้นโดยใช้ตัวอักษรเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วการวิจัยเอกสาร ไม่เป็นแต่เพียงการแสวงหาคำตอบหรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยการใช้หนังสือ (text) และเอกสาร (document) ต่างๆ เท่านั้น มันยังรวมไปถึงสื่อในรูปแบบอื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ ภาพวาด สมุดบันทึก ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยเหตุนี้ คำว่า “เอกสาร” จึงมิได้หมายถึงเฉพาะสิ่งพิมพ์เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ในทางการวิจัย ถือว่าการวิจัยเอกสารเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างหนึ่ง (social research) ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร รายงานหรือสื่ออื่นๆ แล้วเสนอผลการศึกษาในเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยสามารถใช้ทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงเอกสารได้รับความนิยมมากในการศึกษาระดับโรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักเขียนในรูปแบบของรายงานการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ ที่มีการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารหรือสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย

การศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารมีข้อที่ควรพิจารณา ซึ่งนักวิจัยควรกำหนดเป็นแนวทางในการวิจัยก็คือ เอกสารส่วนใหญ่ซึ่งอาจจะเขียนขึ้นโดยบุคคลหรือคณะบุคคลก็ตาม ย่อมต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเฉพาะสำหรับเอกสารชิ้นนั้น ตัวอย่างเช่น นวนิยาย ผู้เขียนก็ต้องแต่งขึ้นตามจินตนาการเพื่อนำเสนอสารบางอย่าง โดยมีจุดเน้นเพื่อสร้างความบันเทิงหรือให้ข้อคิด ดังนั้น การนำนวนิยายมาวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์สภาพสังคม ประวัติศาสตร์ ค่านิยมหรือความเชื่อบางอย่างในนวนิยาย เป็นการวิเคราะห์ทางอ้อม เพราะในนวนิยายอาจจะมีได้กล่าวถึงประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจนนัก วัตถุประสงค์ของเอกสารที่นำมาศึกษาก็วัตถุประสงค์ของการวิจัยจึงอาจจะไม่สอดคล้องกัน ดังที่ Mogalakwe (2006: 222) ได้อธิบายในประเด็นนี้สรุปได้ว่า เอกสารแต่ละฉบับนั้นเขียนขึ้นโดยมีเป้าหมายหรืออยู่บนสมมติฐานที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ยังนำเสนอในวิธีและรูปแบบที่แตกต่างกันไปอีกด้วยการนำข้อมูลจากเอกสารต่างๆ มาวิเคราะห์ นักวิจัยจึงต้องให้ความสำคัญ โดยจะต้องสนใจอย่างยิ่งต่อเป้าหมายที่แท้จริงของเอกสาร รวมถึงผู้ที่เป็นผู้ใช้ข้อมูลจากเอกสารนั้นอย่างแท้จริงด้วย

เอกสารที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ใหม่นั้น ตามความหมายของนักวิชาการดังที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามิได้หมายถึงแต่เฉพาะสื่อที่เป็นอักษรหรือเผยแพร่ด้วยการพิมพ์เท่านั้น สื่อภาพเคลื่อนไหว สื่อเสียง สื่อภาพนิ่ง เหล่านี้ถือเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัยเอกสารทั้งสิ้น โดยทั่วไปนักวิชาการได้แบ่งประเภทของเอกสารไว้เป็นสองประเภท ได้แก่ เอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ (Bailey, 1994: 194)

1. เอกสารขั้นต้นหรือเอกสารปฐมภูมิ (primary document) เอกสารขั้นต้น หมายถึงเอกสารที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่เรียกว่า ประจักษ์พยาน (eye-witness) ที่อยู่ในเหตุการณ์ ณ ขณะที่เหตุการณ์นั้นกำลังเกิดขึ้นจริงๆ ตัวอย่าง เช่น บันทึกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้เขียนยังมีชีวิตอยู่ร่วมในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นั้น หรือบันทึกส่วนตัว (diary) ที่ผู้เขียนแสดงความคิดและความรู้สึกของตนเองในบันทึกนั้น ซึ่งหากจะศึกษาบุคคล นักวิจัยก็สามารถศึกษาได้จากบันทึกส่วนตัวของบุคคลที่ตนเองสนใจ เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษามากที่สุด

2. เอกสารชั้นรองหรือเอกสารทุติยภูมิ (secondary document) เอกสารชั้นรอง หมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่มีได้เป็นประจักษ์พยานในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่ง อาจจะเป็นผู้ที่รับทราบข้อมูลจากประจักษ์พยาน ด้วยการสนทนาหรือ การบอกเล่าสืบ ต่อๆ กันมา หรือได้เคยอ่านผลงานการเขียนของประจักษ์พยาน ข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง นี้จึงอาจจะมีข้อมูลที่คลาดเคลื่อนมากกว่าเอกสารชั้นต้น

นอกจากเกณฑ์การแบ่งตามประสบการณ์หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้เขียนแล้ว เรายัง สามารถแบ่งประเภทของเอกสารได้ตามแหล่งผลิตเอกสารฉบับนั้นๆ ด้วย กล่าวคือ แบ่งเป็น เอกสารสาธารณะและเอกสารส่วนบุคคล ดังนี้

1. เอกสารสาธารณะ (public document) หมายถึง เอกสารที่เขียนและตีพิมพ์เผยแพร่โดย หน่วยงานสาธารณะ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อนำเสนอข้อมูล นโยบาย แนวทาง หรือ ข้อความรู้ต่างๆ ตัวอย่างของเอกสารสาธารณะ เช่น กฎหมายในรูปพระราชบัญญัติ พระ ราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง รายงานประจำปี หรือเอกสารที่แสดงค่าสถิติต่างๆ ที่ได้มีการ วิเคราะห์ไว้ เอกสารสาธารณะเหล่านี้เป็นเอกสารที่จัดพิมพ์ขึ้นเป็นประจำตามวาระของ หน่วยงานราชการ
2. เอกสารส่วนบุคคล (personal document) หมายถึง เอกสารที่มีได้เผยแพร่ต่อ สาธารณะ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลภายในของหน่วยงาน หรืออาจจะเป็นข้อมูลที่บุคคลเขียนขึ้น จากบันทึกส่วนตัว จดหมายเตือนความจำ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในลักษณะ อื่นๆ เช่น ภาพถ่าย บันทึกทางการแพทย์เกี่ยวกับสุขภาพ บันทึกประจำวัน จดหมายส่วน บุคคล

เกณฑ์ในการเลือกเอกสาร ข้อมูลในการวิจัยเอกสารทั้งหมดย่อมได้มาจากการศึกษาจากสื่อ เอกสารในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยเหตุนี้ การคัดเลือก เอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นในการวิจัยย่อมมีมาก อีกทั้งเอกสารบางชนิดยังมีความซับซ้อนของข้อมูล ผู้วิจัยย่อม ไม่อาจที่จะศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ครบทุกชิ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีเกณฑ์ สำหรับการคัดเลือกเอกสารมาใช้ในการวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่สำคัญประกอบด้วย ความจริง ความ ถูกต้องน่าเชื่อถือ การเป็นตัวแทน และความหมาย ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์ต่างๆ สรุป ได้ดังนี้ (Scott, 1990: 1-2)

1. ความจริง (authenticity) หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องคัดเลือกเอกสารที่เป็นเอกสารที่แท้จริง (origin) ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การพิจารณาว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลแท้จริงหรือไม่ จะเกิดขึ้นจากการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนหรือหน่วยงานที่เขียนเอกสารว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ อย่างไร รวมถึงข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารนั้น สอดคล้องกับข้อมูลในบริบทอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาที่มีการเขียนเอกสารนั้นอย่างไร
2. ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (credibility) หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องคัดเลือกเอกสารด้วยการพิจารณาว่า เอกสารนั้นจะต้องไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ เอกสารจำพวกหนังสือพิมพ์หรือบทวิจารณ์ต่างๆ เพราะเป็นการเขียนข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองประกอบเข้าไปด้วยข้อคิดเห็นเหล่านี้ หากผู้วิจัยมิได้สนใจศึกษา อาจจะทำมีอิทธิพลที่ทำให้ข้อมูลโดยภาพรวมเกิดการบิดเบือนไป
3. การเป็นตัวแทน (representativeness) ในการคัดเลือกเอกสาร ผู้วิจัยจำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่า เอกสารดังกล่าวมีความเป็นตัวแทนหรือไม่ ในที่นี้ การเป็นตัวแทนมีหลายระดับ ระดับแรก หมายถึง การที่เอกสารนั้นสามารถใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับที่แทนเอกสารประเภทเดียวกันได้หรือไม่ และระดับที่สองคือข้อมูลในเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากรได้ ตัวอย่างเช่น รายงานการวิจัยที่ได้มีการสุ่มตามวิธีวิทยาการวิจัย และใช้สถิติวิเคราะห์ที่ถูกต้อง ย่อมถือว่าข้อมูลหรือผลที่เสนอในงานวิจัยนั้นเป็นตัวแทนข้อมูล ที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อได้
4. ความหมาย (meaning) การใช้เกณฑ์ความหมาย หมายถึง การคัดเลือกเอกสารที่มีความชัดเจนและสามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบเอกสารในเบื้องต้นด้วยการพิจารณาข้อมูลคร่าวๆ ว่าเอกสารที่นำมาพิจารณานั้น มีข้อมูลใดที่เป็นนัยสำคัญหรือจะสร้างความหมายให้กับการวิจัยหรือไม่ การตีความเอกสารบางประเภท จึงสามารถที่จะตีความทั้งในระดับที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งก็คือการสรุปสาระสำคัญที่ปรากฏ อีกระดับหนึ่งคือการตีความข้อมูลที่เป็นนัยที่ซ่อนแฝงอยู่ การตีความนัยค่อนข้างจะทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ตีความ

นอกจากการวิจัยเชิงเอกสารจะได้มีการนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อหาจุดบกพร่องหรือข้อควรปรับปรุงแก่นโยบายหรือโครงการต่างๆ แล้ว การวิจัยเชิงเอกสาร ยังเป็นการวิจัยที่ได้รับความนิยมในการศึกษาปรากฏการณ์ที่

เกี่ยวกับความคิด ทรรศนะและค่านิยมของบุคคล ซึ่งปรากฏในงานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบุคคลนั้น ตัวอย่างเช่น งานวิจัยทางอักษรศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี อีกด้วย ข้อดีของการ วิจัยเชิงเอกสารคือ มีขั้นตอนไม่ซับซ้อน ไม่ต้องใช้เครื่องมือหรือทรัพยากรในการวิจัยมาก ประหยัดเวลา และสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างรวดเร็วเมื่อได้รับเอกสารสำหรับวิเคราะห์ ข้อมูลครบถ้วน

อย่างไรก็ตาม การวิจัยเชิงเอกสารย่อมมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากธรรมชาติของการวิจัย เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องอาศัยการตีความ ทั้งนี้เพราะการ ตีความเป็นพฤติกรรมทางสติปัญญา ที่ค่อนข้างเป็นอัตวิสัย (subjective) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะ พิจารณาข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาภายใต้กรอบความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ซึ่ง ผลของการตีความนั้นอาจจะไม่ตรงกับการตีความที่แท้จริง ก็เป็นไปได้ อีกทั้งความน่าเชื่อถือและ ความถูกต้องของข้อมูลในเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ ก็เป็นตัวแปรสำคัญ ที่ทำให้การวิจัยเชิง เอกสารมีแนวโน้มที่จะทำให้ผู้วิจัยไม่ได้คำตอบของปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ลักษณะของนักวิจัยที่ดี

การวิจัยเป็นงานที่มีระบบระเบียบเพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ที่จะเป็น นักวิจัยได้ดีจะต้องได้รับการฝึกหัดที่ถูกต้องและมีความรับผิดชอบสูงได้สรุปลักษณะของ นักวิจัยที่ดีไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. กรณีที่นักวิจัยต้องการนำข้อความรู้ความคิดเห็นหรือข้อค้นพบของบุคคลอื่นมาใช้ ประโยชน์ จะต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความรู้หรือบุคคลที่เป็นผู้ค้นพบข้อความรู้นั้นๆ
2. นักวิจัยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาจะต้อง ไม่มีการบิดเบือนปิดบัง ตกแต่ง หรือกำหนดตัวเลขค่าสถิติ ขึ้นเองโดยไม่มีการเก็บข้อมูล ต่างๆ มาจริง
3. นักวิจัยจะต้องรายงานผลการวิจัยอย่างตรงไปตรงมาใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้ ถูกต้องชัดเจน ไม่ปิดบังซ่อนเร้นหรือเขียนรายงานการวิจัยให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลกลุ่ม ใดๆ โดยไม่มีผลการวิจัยที่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจน
4. ก่อนที่นักวิจัยจะเก็บข้อมูลจากบุคคล หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ จะ ต้องมีการติดต่อขอ อนุญาตล่วงหน้า และลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ได้รับอนุญาตแล้ว

5. นักวิจัยจะต้องไม่กระทำการใดๆ ในลักษณะของการบังคับจิตใจหรือ ฝืนความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล และทำการวิจัยในลักษณะทดลองจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้เข้ารับการทดลอง
6. ในการรายงานผลการวิจัย นักวิจัยจะรายงานผลการวิเคราะห์ในลักษณะของผลรวมทั้งหมด ไม่นำเอาข้อมูลเฉพาะบุคคลมาเปิดเผยหรือกล่าวอ้างชื่อของบุคคลที่ให้ข้อมูล

ตัวอย่าง แบบเสนอชื่อเรื่องเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง.....

ผู้วิจัย.....

อาจารย์ที่ปรึกษา.....

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา.....

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

.....
.....
.....

สมมติฐานการวิจัย

.....
.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

.....
.....
.....

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

.....
.....
.....

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

.....
.....

เอกสารอ้างอิง

- บุญใจ ศรีสถิตยนรากร. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัย:แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ.กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์ มีเดีย จำกัด.
- บุญเรียง ขจรศิลป์.(2539). วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : หจก.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล.(2535). วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.(2547). แบบฟอร์มเกี่ยวกับการประเมินผลข้อเสนอการวิจัย ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เสนอของบประมาณประจำปี 2547 ตามมติ คณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นายเฉลิมลาภ ทองอาจ.(2555).การวิจัยเอกสาร: วิธีหนึ่งในการสร้างความรู้มาร่วมสร้างประชาคมการสอนภาษาไทย ให้มีหลักการ มีทฤษฎีและมีชีวิต.(เข้าถึงเมื่อ 28 มิ.ย. 2560).เข้าถึงได้จาก:<http://www.gotoknow.org>
- รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.(2553). เอกสารประกอบคำสอนเรื่อง "ประเภทของการวิจัย".(เข้าถึงเมื่อ 28 มิ.ย.2560).เข้าถึงได้จาก: <http://www.watpon.com.>elearning>
- Mogalakwe, M. 2006. The use of documentary research methods in social research. African sociological review. 10 (1): p. 221-230.
- Scott, J. 1990. A matter of record: Documentary sources in social research. Polity press: Cambridge.